List 28. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 9. julija 1873.

Obseg: Pogled v Dunajsko razstavo. — Pred začetkom vinske in sadjerejske šole na Slapu v Vipavski dolini. — O potrebi zavarovanja klaje in pa dokler je v slami. — Gospodarska skušnja. — Gospodarske novice. — Postava veljavna za Kranjsko, ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pogled v Dunajsko razstavo.

Razstavljena goveda.

Bralcem „Novic" je znano, da razstava goved je trajala od 31. maja do 9. junija.

Naznanjenih je bilo 1008 goved, v razstavo poslanih pa le 710. Vzrok temu je bilo to, da nekteri gospodarji niso poslali, kar so naznanili, in da vse dežele, v kterih je goveja kuga, niso smele nič poslati v razstavo.

Kdor od razstave Dunajske sploh pričakuje za vsako deželo ogromne koristi, moti se zeló. Vsaki deželi bode le toliko koristilo, kolikor bo dežela po svojih okoliščinah in razmerah iz nje koristi dobiti mogla. Ni ne vse za vsako deželo, gotovo ne to, kar presega njeno moč.

To veljá tudi od razstave goved.

Noben živinorejec ne bi segel po vseh plemenih, če tudi bi mogel, ampak želel si bo v svoj hlev dobiti tako, ki je primerna domačemu kraju.

Angleži so pripeljali v razstavo 7 goved, Lahi 11, Nemci 99, Avstrijanci 340, Ogri 253 — skupaj tedaj 710. In med Avstrijskimi govedi jih je prišlo 83 iz gornjega Štajerja, namreč 33 Muricodolskih (Mürzthaler), 24 Marijedvorskih (Mariahofer), 9 Murodolskih (Murbodner), 12 gorskih šekov (Bergschecken), 5 pa tujih plemen.

Premije in pohvalna pisma je dobilo v vsem skupaj 112 goved, med temi so jih Štajarska goveda v primeri z druzimi dobila največ.

To nam je živa priča, da na Štajarskem stojí reja goveje živine na visoki stopinji in da Muricodolsko in Marijedvorsko pleme se more meriti z najžlahnejšimi plemeni druzih dežel.

Ta skušnja na Dunajski razstavi nam tedaj kaže, da ima Kranjska kmetijska družba prav, da skuša veliko goved teh dveh plemen po deželi razširiti. In zato ima Dunajska razstava goved to korist za našo deželo, da je svet pripoznal, da ta goveda so velike vrednosti, in v tem pripoznanji leží poroštvo, da živinorejci naši pravo pot hodijo, ako si skušajo ta plemena vdomačiti. Se ve pa, da s samim bikom ni še vse storjeno; „gliha mora k glihi priti" — kakor naši ljudje pravijo, po takem tedaj je treba si tudi telic onih plemen oskrbeti.

Le edino kar se Muricodolcem očitati mora, je to, da so večidel preslabi v križu. Zato bo treba, in to so tudi Štajerci sami spoznali, to napako odpraviti, kar se more zgoditi s tem, da Muricodolske krave parijo z biki gornje Inske doline (Oberinnthaler), kajti to Tirolsko pleme je v bližnji žlahti z Muricodolci in to Tirolsko pleme ima močán križ. Sliši se že tudi, da baron Ecker bo začel s to živinorejo.

Tujci očitajo Avstrijskim živinorejcem, da gledajo le bolj na mleko, ne pa da bi se njih goveda zeló odebeliti (izpitati) dala. To očitanje sicer ni po vse krivično, vendar pa so tudi tisti voli Muricodolskega plemena, ki so jih v razstavo pripeljali iz samostana sv. Florijana v gornji Avstriji in še drugi pitanci tega plemena kazali, da tudi Muricodolski vol se tako bogato izpitati dá, da se nima vstrašiti Ogerskih in Podoljskih, Švicarskih in Holandskih pa tudi Angleških ne Shorthornskega plemena. Čudilo pa se je vse dvema voloma Marijedvorskega plemena, ki jih je samostan sv. Lambrehta razpostavil. Res prava debeluha sta bila: kajti eden je vagal 25 centov, drugi 21 centov — in vendar nista še bila dopitana.

Konec besedí naj je tedaj to, da nam ni treba po daljnem svetu dobre goveje živine iskati, — blizo jo imamo; le iskati moramo dober zárod, in potem, ko smo ga dobili, ravnati po pravilih, ki naše gospodarje za 80 krajc. učí knjiga dr. Bleiweis-a, katero je družba kmetijska na svitlo dala pod imenom „Umna živinoreja" z ličnimi podobami.

Pred začetkom vinske- in sadjerejske šole

na Slapu v Vipavski dolini.

Rajnemu gosp. Matiju Vrtovcu se še sanjalo ni, da bode v naši Vipavski dolini kedaj šola za poduk onih véj kmetijstva, katere ravno Vipavcem obetajo bolje dohodke, kajti tega, kar ima ta dolina po mili naravi svoji, nima razen Goriške in Isterske nobena druga Slovenska stran.

Al že rajni Vrtovec je čutil potrebo vsestranskega poduka Vipavskim gospodarjem, in isto je povdarjal visokozasluženi gosp. dekan Grabrijan v deželnem zboru.

Dajmo rajnega Vrtovca za malo trenutkov iz groba poklicati, da slišimo zdaj — pred začetkom Slapške šole menda meseca septembra ali oktobra — njegov opomin iz leta 1850. tako-le se glaseči:

„Kar vas je vinorednikov med gozdom in morjem, med Razdrtim in doli memo Gorice slovenskega jezika, sprejmite najpred srčni pozdrav svojega deželana, in

globoko si v glavo vtisnite to sporočilo za vaš blagor vnetega domoljuba.

Odkar je sam Gospod Bog v svetem raju Adama podučil, je šlo podučevanje, so šle vse vednosti od ust do ust, od roda do roda. Ko bi drugi človeku nič ne povedali, mu nič ne pokazali, bi sam od sebe celó malo vedel in znal. Tako sem tudi jaz zdaj na poti, vam nekaj koristnega v povzdigo vašega blagostanja svetovati.

Ogersko s Hrvaškim vred — tretjina našega cesarstva — bilo je popred samo svoje; naš cesar jim je bil le njih kralj, ki ni mogel brez njih dovoljenja jim nobene postave dati, in nobenega davka — razun cola — naložiti. Ker so mu pa to celó po malem dovolili, je bil prisiljen, kot cesar, jih na mejah loviti, da od blaga, ki je šlo na Ogersko, ali ki je od tam prišlo, se je moral col v cesarske denarnice odrajtovati. Zdaj so ovrženi tudi colni davki na mejah med nami in njimi; tedaj tudi vino brez cola sèm ter tje hodi.

Ogersko s Hrvaškim vred prideluje v srednje, leto za letom, čez 20 milijonov čebrov vina, menda pol več kot vse drugo cesarstvo. Marsiktera Ogerska vina so nedopovedljivo dobra, žlahna in imenitna. Dokler se je še od njih velik col plačeval, so vendar nadlegovala Kranjskim, Štajarskim in Avstrijskim vinom, in so njih cene nižala; v primeri, kakor je, postavimo, Gorenec Hrvata s colom kupoval, je Dolensko in Ipavsko vino zastajalo, in se jima je cena kazila; ravno tako na Štajarskem in Avstrijskem. Ogri so navadno popili sami od svojih vin po 14 milijonov čebrov, in pri vsem visokem colu so ga vendar še čez vse svoje meje po 6 milijonov čebrov poprodali.

Kako pa zdaj, ko cola več ni?

Večkrat se je že primerilo, da Ogerski kmet, ki ni mogel svojega pridelanega vina zavolj pomanjkanja posód nikamor spraviti, je staro vino razlil, da je sode z novim napolnil. Zdaj ga menda raji po krajcarju bokal prodá, kakor da bi ga tjè zlil.

Istrijani so, kakor Tržačanje — kar kupčijo zadene — od našega cesarstva odrezani, to je, da od vsega blagá, ki iz Istre v cesarstvo pride, tedaj tudi od vina, se mora, kakor da bi iz Trsta prišlo, col plačati. V Istriji se šteje čez 100.000 ljudí, kterih poglavni pridelek je vino, kakor pri nas. Ker pa bolj pod solncem ležé, so tudi njih vina menda močneji od naših. Istrijani pa želé, in — kakor je obče znano — s krepko besedo sami prosijo, da bi za kupčijo s cesarstvom združeni bili, to je, da bi se od njih pridelkov, tedaj tudi od vina, noben col več ne jemal, in da bi pa oni raji od kave, cukra in vsega čezmorskega blagá, kakor mi, za naprej col plačevali. Taka pravična prošnja bi morala uslišana biti.

Vi moji presrčni deželani, kteri trtice obdelujete, da kruh jeste, ni res, da se nizke žitne cene kar veselite! — Ravno tako tudi uni, kteri, brez da bi ga pridelovali, radi vince pijó, ga najraji dobrega in po nizki ceni kupujejo.

Da bi pa vaših vinskih pridelkov in vas — — Ogri, Hrvatje in morebiti tudi Istrijani s svojimi boljimi vini ne zadušili, je treba za časa misliti, kako taki zabavi v okom priti.

Od nekdaj so bili eni bolj umni, skrbni in marljivi, kot drugi. Od 13, ki so se s čolna v vodo zvrnili, jih je 5 splavalo, unih 8 pa utonilo. Gani se! — dokler je še čas, in nikdar ne čakaj, da bi ti že voda v grlo tekla. Kakor si človek postelje, tako spi. Kdor bo po več in boljega vina prideloval, naj bo tù in tam, bo še v deželi ostal, bo splaval; ti drugi se bodo menda potopili. Privadili ste se mnogim, vašim dedom čisto neznanim šegam — prijetnišega življenja — naj bo, če imate ob čem! — državni davki rastejo; vrh tega so deželni davki, in tudi čez navadno veči srenjski ali komunski stroški. Vseh teh potreb pa ne bo, ne blatna mlaka, ne cviček zagrinjal; po več in žlahnejega vina kakor dosihmal — moraš pridelovati, če boš hotel v vinski ceni z vsemi drugimi ravno vago trditi, ali jih še celó prekositi.

Od Slovencev pravijo, da so jasnega uma; pa vendar očitno je, da ravno pri vinoreji jih je še veliko zamazanih, ki stare prazne, in večkrat zelo škodljive navade trdijo.

Od kod pa neki to?

Ni ga še bilo, ki bi jih podučil. Ko Slovenec dober in koristen nauk ali svèt čuti, in ga razume, ga večidel tudi rad posnema. Ni je med vsemi kmetijskimi vejami, ki bi toliko skušinj in vednosti potrebovala, kot vinoreja.

Po tem takem se ti vrinem — moj ljubi! s tem sporočilom v tvojo lastno hišo. Nikdar ne misli, da že vse veš in razumeš; tudi drugi kaj vedó, in menda še več kakor ti. Kakor se sodniki o postavah pogostoma pogovarjajo, kako jih razumeti in po njih soditi, tako pogovarjaj se tudi ti s svojimi sosedi o tem, da se je treba učiti vsacemu, kdor kaj znati hoče; brez poduka se boš sukal zmirom v jalovem vrtincu!“

O potrebi zavarovanja klaje in pa žita,

dokler je v slami.

Zavarovalna društva stojé gotovo v prvi vrsti onih zavodov, kteri obvarujejo vsako leto tisuče in tisuče družin beraške palice. To se dá po številkah dokazati. Žalibog, da pa je še mnogo tacih ljudí, katerim se potreba in korist zavarovanja ne dá v glavo spraviti. Da! našel sem pred dvema letoma še celó možaka, ki mi je naravnost rekel, da je zavarovanje pregreha zoper Božjo voljo! Vendar so takošne prikazni dan danes redke. Časopisi in večstranski drugi poduki zbudili so tudi prosto ljudstvo, da se zaveda potrebe zavarovanja; upati je tedaj, da se bode v kratkem času le malo nezavarovanih poslopij našlo.

Veliko manja skrb pa se obrača na zavarovanje klaje in žita, dokler je še v slami, da-siravno je, posebno v onih krajih, kjer se nahaja v kopicah ali v na samem stoječih kozolcih, veči nevarnosti razpostavljeno, kakor poslopja.

Skušnja nas učí, da v te in une zeló rada strela udari. Glavna stvar pa so hudobni ljudjé. Menda ni človeka na svetu, da ne bi imel sovražnikov. Da bi mu hišo zapalil, se marsikomu zdi vendar-le preveč; — gré torej h kopici ali kozolcu in praskne žveplenko; njega vzame noč, lastniku pa, ki se je trudil sam ali pa drugi za njega sè žulovimi rokami in potnim obrazom, ne ostane druzega, kakor pepél. Ako pa vé sovražnik njegov, da je zavarovan, misli si: kaj bi mu požigal; vsaj mu ne morem škodovati.

Požarna statistika kaže, da je nad dve tretjine hudobija požarom vzrok.

Da se zavarovancem stvar olajša, naredile so vse zavarovalnice podletna zavarovanja, to je, zavarovanje na mesece. Plača se le v primeri zavarovalne dobe, in ne za celo leto.

Priporočam toraj vsem posestnikom, ki so v tem položaji, da se udeležé tega zavarovanja, ter se obvarujejo škode za majhen denar. Tudi Ljubljanska banka „Slovenija“ sprejema taka zavarovanja. J. J.

Dostavek vredništva. Ne moremo si kaj, da ne bi pri tej priliki povzdignili svojega glasú do naše banke „Slovenije“: naj bi ona, kot domača naprava, na vso

moč delala na to, da v vsaki soseski ali v vsaki fari dobí rodoljuba, ki bi jej podal statističen popis, koliko hiš in druzih poslopij je v soseski ali fari, in koliko je zavarovanih nesreče ognja in koliko ne. Da je sila veliko še nezavarovanih, vidi se vselej iz naznanil, kedar kaka vas pogorí. „Deset gospodarjev je pogorelo, al žalibog, zavarovani so bili le trije ali štirji“. Tako na žalost beremo skor vselej. Ko po takem popisu zvé banka število nezavarovanih, naj bi se poslužila vseh mogočih potov, da nečimurne gospodarje pridobí k zavarovanju. Gotovo, da tako postopanje bo neizmerno veliko koristilo. In če banka „Slovenija“ čez dve leti more reči: „naši gospodarji so vsi zavarovani nesreče ognja“, gotovo jej bode vsa domovina hvaležna. In rekla bode po pravici o sebi, da je največa dobrotnica našim ljudém.

Gospodarska skušnja.

* *Krompirjevo perje (krompirjevec) dá lepo rumeno barvo*, če odrežeš konce (špice) cvetečega krompirjevega perja in sok iz njega iztisneš s prešanjem ali razmečkanjem. Če v to tekočíno položiš lanéno ali volnato blago, dobí ti v 48 urah lepo rumeno barvo.

Gospodarske novice.

* *Ljekovi proti govedjoj kugi* (zdravila proti goveji kugi) — pod tem naslovom beremo v „Gosp. Listu“ Zagrebškem sredstva, ki jih priporoča neki gosp. Tonkres kot preservativa proti tej pošasti. Mi se čudimo, še bolj pa milujemo, da spoštovani „Gosp. List“ jemlje take stvarí v svoj list, ki nemarnosti gospodarjev še večo potuho dajejo. Naši dragi sosedje na Hrvaškem, v Slavoniji in vojaški Granici morali bi vendar že do dobrega prepričani biti, da je njihova dežela vsa polna goveje kuge in da pošast že nad 7 mesecev traja zato, ker ne pobijejo hipoma vse bolne in sumljive živine, ampak jo večidel živo puščajo, dokler pogine. Res je sicer, da sèm ter tjè ktero govedo prebolí, al med tem je kužna iskra padla zopet v druge hleve in zato ni konca ni kraja Turške kuge na Hrvaškem. Čez 7 mesecev imajo to pošast že v trojedni kraljevini in še zmirom imajo jo raztreseno na več krajih!! Na Ogerskem je tudi zeló huda bila; al že davno je je konec. Naj bi bila Vakanovičeva vlada enkrat resen račun naredila, prepričala bi se bila, da bi dežela mnogo več dobička imela, ko bi bili, kakor pri nas, iz prvega začetka hipoma vsa bolna in sumljiva goveda pobili, kakor da so kugo zatrosili iz 10 krajev v 50, kjer je povsod mnogo goved pocepalo. In če bi grozovita kuga že ostala v lastni deželi, kaj drugim deželam za to mar? — al kuga njihova preti z večno nevarnostjo drugim deželam in jim naklada velikanske stroške zarad zaprtije, ter zadržuje vso trgovino itd. — to, to je hudo!

Zato živo poprosimo sl. vredništvo Zagrebškega „Gosp. Lista“, naj ono krepko povzdigne glas, da se vpelje tudi v Translajtaniji zakon od 29. junija 1868. leta, v kterem je edini „ljek proti govedjoj kugi“ in naj opustí vse nasvete „Oekonomie-Verwalterjev“, kateri nikakega pojma nimajo o Turški kugi, če tudi se zovejo Tonkres ali kakor koli, in bivajo v Lajpcigu ali koder koli! Naj bi Zagrebška vlada vsaj si tudi to v srce vzela, da je nečastno za njo, ako skozi 7 mesecev ne more vkrotiti kuge. Ali jo mar hoče permanentno imeti na Hrvaškem in imé Turške kuge prekrstiti v Hrvaško?! Če se jej ne smilijo domači gospodarji, naj se jej vsaj smilijo gospodarji sosednih nedolžnih dežel.

* *Konje striči je zdravju koristno* — pod tem naslovom je prišla ravnokar knjižica s podobami na svetlo od živinozdravnika Avg. Zündel-na v Strassburgu. Pisatelj začne svoje razlaganje s tem, da pravi, da so nekteri hudo zoper to, da se konj striže, češ, da je to proti naravi, da je škodljivo; drugi pa in ž njimi tudi pisatelj trdijo, da konja striči ga dela močnega, ga varuje mnozih bolezni in tudi ozdravi nektere bolezni Kaj tacega trditi, je res čudno, če tudi se tajiti ne dá, da konj pozimi bolj dolgo dlako dobí, pa jo spomladi zgubí; pisatelj vendar sam pravi, da je koristno le za take konje, ki so za nagli ték kakor poštarski in fiakarski konji, ali ki so za težko vožnjo, — za druge ne. Zlasti se prileže takim konjem, ki pozimi dobijo dolgo dlako in se zato radi potijo; če pa se konj zeló potí, zgublja s tem moč, pa se tudi lahko prehladí. Tudi se striženi konji lože dobro štrigljajo in snažni držijo; tudi nadušljivim konjem, konjem z oteklimi nogami tekne. Pisatelj priporoča tudi zboljšane škarje, ki veljajo 8—10 gold. in s kterimi se celi konj v 4 do 6 urah ostriže. — Če tudi pisatelj prav temeljito obdeljuje svoj predmet in je zeló zavzet za to, da se gori imenovani konji strižejo, vendar konje striči ne bode menda nikoli v navado prišlo.

Šolske stvarí.

Postava veljavna za Kranjsko,

ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah.

(Dalje.)

III. Oddelek.

O strahovanji in odstavljanji učiteljskega osebja.

§. 44. Vsako dolžnostim nasprotno obnašanje za trdno in začasno postavljenih učečih oseb kot pregrešek graja ali šolski ravnatelj, ali šolska oblast ustmeno ali pismeno z ozirom na postavne nasledke, ako bi se zoper dolžnosti še pregreševalo, ali pa to tudi deželna šolska oblast pokorí z ustrahovalno kaznijo.

§. 45. Take ustrahovalne kazni so: a) posvarilo; b) vzetje pravice do više stopinje, ali do doklade za službena leta; c) prestava iz ene v drugo učiteljsko službo.

§. 46. Posvarílo se vselej daje pismeno in mora se ž njim zažugati, da se bode ostrejše ravnalo, ako bi se zopet delalo zoper dolžnosti. Po triletnem negrajanem obnašanji dotičnega se ta kazen več ne šteje.

§. 47. Pomaknjenje na kako določeno višo stopinjo plače (§. 31) ali dovoljenje kake določene doklade po službenih letih (§. 30) more se za eno leto ali za več odložiti ali popolnoma odreči.

§. 48. Ako se kdo kaznuje s tem, da se mu odvzame opravilo nadučiteljevo ali ravnateljevo in ako se zraven tega taka oseba nazaj postavi v vrsto učiteljev, se to lahko zgodí s spremembo ali brez premembe službenega kraja.

§. 49. V tem primerljeji, kakor tudi o kaznovalni prestavi na kako drugo učiteljsko službo enega in istega okraja mora strahovalna razsodba določiti vrsto, v ktero posihmal stopi dotični med učeče osebje svojega službenega kraja.

§. 50. Predno se kakemu udu učiteljskega stanu prisodi kaka strahovalna kazen, mora se dejanje pismeno ustanoviti in obdolženemu naznaniti, da se opraviči. Ako se obdolženi ustmeno opraviči, mora se to

v zapisnik zapisati. Če (ustmeno ali pismeno) opravičenje zadostuje, naj se to obdolženemu pismeno naznani.

§. 51. Deželna šolska oblast pri prisojevanji v §. 45. zaznamovanih ustrahovalnih kazni ni vezana, da bi jih morala vrstiti po stopinjah.

§. 52. Odstaviti se sme učitelj navadno le takrat, ako je vnovič svoje službene dolžnosti v važnih rečéh zanemaril ali prelomil, dasiravno mu je že bila enkrat ustrahovalna kazen naložena. Precej odstaviti se sme le tisti, kteri je pravico kaznovati v zlo rabil, ali kdor se je hudo pregrešil zoper vero in nravnost.

§. 53. Službe odstavi učitelja deželna šolska oblast brez ustrahovalne razsodbe takrat, kedar nastopi kazenska obsodba, po kteri zadevni izgubi volitveno pravico za srenjski zastop (odd. III. §. 48. državne postave od 14. maja 1869).

§. 54. Kedar je učitelj odstavljen, naznani se to ministru za bogočastje in nauk, kteri to pové deželnim šolskim oblastim druzih dežel zastopanih v državnem zboru.

§. 55. Okrajna šolska oblast odstavi učitelja službe in mu tudi ustavi s službo sklenjene prihodke začasno, ko traja sodniška ali ustrahovalna preiskava, ako tirja dostojnost učiteljskega stanú, da se preiskovanec za čas preiskovanja nemudoma službe odstavi. Pritožba zoper začasno odstavljenje nima odložilne moči.

§. 56. Ako bi pa začasno odstavljeni ali njegova družina pomanjkanje trpela, izreka okrajna šolska oblast, koliko se mu more živežnine dati. Največ kar se more odstavljenemu učitelju dati, ste dve tretjini letne plače v tem času (§§. 22., 30., 31., 32.), ko je bil začasno odstavljen. Ako je pozneje za nedolžnega spoznan, se mu povrne, kar je v tem času na plači premalo dobil. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Gorice. (*C. k. deželna komisija za uravnavo zemljiškega davka*) na Goriškem je po §. 30. postave od 24. maja 1869. popravljeno tarifo*) za Goriško kronovino 1. januarija s tem na znanje dala, da okrajne cenilne komisije, občine in iz občinske zaveze ločeni posestniki, potem tisti posestniki, kteri plačujejo v občini vsaj šesti del zemljiškega davka, morejo ugovore zoper to tarifo pismeno podati pri dotični okrajni cenilni komisiji v šestih tednih, to je zadnji čas do 31. dne tega meseca (julija). Ta tarifa je razpoložena pri županstvih in okrajnih cenilnih komisijah, da jo more vsakdo pregledati, pri okrajnih cenilnih komisijah se tudi lahko pogleda v cenilni izdelek.

Iz Gorice 6. julija. — Gledé na pravdo naših Laških korifèjev, dr. Pajer-ja in Deperis-a, imam sporočiti, da jej ni bil še konec s tem, kar sem v dopisu v listu 27. „Novic“ povedal. „Isonzo“ je prinesel spričevalo od vredništva „Soče“, da on in njegova stranka ni imela ž njo („Sočo“) nikoli nič opraviti; pozneje je tudi „Soča“ sama to potrdila. Samo v eni reči — pravi „Isonzo“, da je hotel se zvezati z goriškimi Slovenci — v namen borbe namreč proti prusizmu in ponemčevanju. Dr. Pajer ni šel dalje v svojih dokazovanjih; še celó do lanskih volitev za mestno starešinstvo ni nazaj segel; ne vem, ali ni hotel, ali ni znal. Jez ga tudi nečem učiti. Pravda je za zdaj končana; Pajer je veliko izgubil, Deperis nič dobil. — Kakor se kaže, iščejo si naši Lahi novih voditeljev, pa jih imajo manj, ko mi. Še za novo ustanovljeni „Gabinetto di lettura“ (to je, čitalnica brez političnega značaja, prav za prav pa liberalna naprava) so si morali izposoditi predsednika od Nemcev — grofa Fr. Coronini-a (dež. glavarja). Njega se tudi o prihodnjih volitvah za državni zbor ne bodo mogli odkrižati, če prav je določen centralist in dober nemšk pisatelj. Sicer pa Italijani menda sami prav ne vedó — (razen dr. Doliaka) — ali so centralisti ali federalisti, ker jim za Avstrijsko politiko srce ne bije kaj močno. Njim gré le bolj za kosmopolitični liberalizem ali klerikalizem in (obema strankama) za narodni jezik v javnem življenji. Radoveden sem, katerih novih mož se oklenejo v prihodnjih volitvah. — Mi Slovenci imamo že davno svojega moža in lahko prav mirno čakamo volitev. Društvo „Gorica“ se lepo množi brez vsega hrupa in šteje med stotinami svojih udov cvet domače ljudske inteligencije, duhovnov, županov, starešin, posestnikov itd. Če bodo vsi vsak na svojem mestu delalne moči, potem se naša dežela v kratkem uredi in utrdi za vsak potreben vpor ali odpor, bodi-si nasproti komur koli. A doslednega, poštenega, previdnega postopanja je treba. Kar zadeva prihodnjega našega (slovenskega) poslanca v državni zbor, pritrjujem tudi jez načelu izraženemu v št. 27. „Glas-a“, da mora biti on, namreč dober katoličan, zvest Avstrijan in goreč domoljub. In mislim, da mož, ki ga imamo in petto, te lastnosti imá. — V ostalem je tukaj „saison mort“ in celó „listek“ v tukajšnjem mladoslovenskem glasilu nam je prinesel v zadnji številki — pridigo namesti pikantnega opisa „junaka“. — Naše prerojeno mestno starešinstvo je začelo resno misliti na olepšanje mesta. Škofiji nasproti so 3 hiše, ki zavirajo občenje in grdijo Travnik in ulice; iz lepa ali huda mora zdaj to drugače biti. Tudi velikansko gostilnico in kopel tik mestnega vrta dobomo. — Tržaška stavbena banka je svoja poslopja že skoraj dovršila; ne tako Dunajska; znabiti jo je „krach“ polomil. A propos! Govorí se, da je plaz Dunajskega „kracha“ zopet nekega veljaka v našem mestu podrl in hudo potlačil. Oj, peklenski švindel! — Učitelji ljudskih šol okraja Goriškega so imeli pretekli četrtek v Gorici shod v neki — — gostilnici (!), še dobro, da pri „zlatem križi“, če ne, bi se lahko mislilo, da je znabiti vabilcem ali povabljencem križ — že težak križ in da se ga hoté odkrižati. Se ve, da večina povabljencev na to ne misli in še teh mojih besedi ne ume. — V Ljubljani ste imeli, kakor nam „Novice“ pišejo, zbor delničarjev „narodne tiskarne“. Ste li slišali, kaj je naš povsod pričujoči delničar Klavžar nasvetoval? „Filialo“ v Gorici! Spomnite se pa zdaj, kako je pred nekimi meseci njegov organ „Noviškega dopisnika“ napadel, ker je to isto kot namerjanje dotične stranke in le kot govorico v „Novicah“ omenil.

Iz Notranjske Bistrice 2. julija. —XYZ—. (*Nova železnica, in kaj nam vprihodnje bode živa potreba.*) Gotovo Vas bo mikalo, drage „Novice“, tudi iz našega kraja kaj zvedeti, zatoraj vtrezam danes Vašej želji pošiljaje Vam te vrstice. Marsikaj Vam imam pisati. Naj začnem pri železnici. Železnico, ktere so nekteri željno pričakovali, nekteri se pa z nevoljo na-njo spominjali, smo dobili 24. dne junija meseca. Ta dan se je namreč slovesno vožnja začela od Št. Petra do Reke po novi črti. Kolodvori, posebno Trnovski, in vozovlak, na kterem se je nekoliko odličnih povabljenih gostov v Reko peljalo, so bili z zelenjem in z zastavami Avstrijskimi, Magjarskimi in Slovenskimi okinčani. Od tega dne nadaljuje kroženje mašin redno vsako jutro in vsak večer. Po nekterih krajih se mehki nasipi še vedno vdirajo, zatorej morajo prav počasi čez nje voziti. Upamo, da se tudi sčasoma utrdijo, da se bo lože bržeje

---

*) „Gosp. List“ je v 11. listu prinesel tarifo iz vseh cenitvenih okrajev.

vozarilo; upamo pa tudi, da bo vodstvo še precej visoko voznino sčasoma znižalo. Z železnico je prišlo novo življenje, — nova dôba v našo dolino. Ljudje so si dozdaj mnogo z vozarenjem na cesti prislužili, tudi izdelovanje železnice je marsikak krajcar v deželo prineslo. Zdaj je vsemu temu konec. Zaslužek na železnici, vozarenje na cesti je pri kraji. Treba bo pijančevanju — žalibog, da se je ono jako v našem kraju vgnjezdilo — in pa nezmernemu lišpanju od strani ženskega spôla slovó dati; treba bo skrbno in varčno živeti in se gospodarstva in kmetijstva prav pridno lotiti. Če bomo gnoj, ki je do zdaj na cestah ostajal, na njive zvozili in če bomo pridno kmetovati začeli, ne bomo si predželezniške dôbe nazaj želeli, — ne bomo ne slabše, ampak boljše kot do zdaj izhajali. Tako, kakor je bilo, pa ne sme dalje biti! V zadnjih letih se je vinoreja in sadjereja zeló zanemarjala. Dosti svetá je še golega, kjer bi se dali lepi vinogradi, lepi sadunosniki narediti. Ne smemo pa vendar zamolčati, da so nekteri posestniki hvalevredne izjeme, ki se prav pridno trudijo v vinogradih in mnogo denarja za obdelovanje potrosijo; med njimi je gotovo prvi gosp. Aleksander Ličan, ki je z velikimi stroški lep, obširen, z žlahnimi trtami nasajen vinograd napravil; tisti, ki so se mu smehljali, ko je stotine goldinarjev v zemljo zakopaval, se zdaj čudijo, ko cele brente najlepšega grozdja v kleti spravlja. Vse hvale vredno je tudi prizadevanje gospodarja Jožefa Ličana, ki je sicer nepremožen rokodelec, pa priden in pameten možák; on je imel kos svetá na strmem, kamenitem bregu; ko se je dela naveličal, zahajal je, kakor sam pravi, za kratek čas na odelih na svoje pusto posestvo; tukaj je kopal, sadil, cepil, obrezaval trte in drevje. Zdaj ima mož košček vinograda in več kot 100 cepov različnega drevja. V Bistrici imamo moža, rojaka, na kterega smemo ponosni biti, oni je gosp. pl. Valenčič, general v pokoju. Prostega stanú brez posebnega šolanja je možak dospel po svojej bistroumnosti, hrabrosti in možkem obnašanji do najvikših stopinj vojaštva. Zdaj v pokoji prihaja vsako leto o poletnem času v svojo domačijo v Bistrico. Njegovo največe veselje je razvoj in povzdiga sadjereje in sploh zasadba lesá po goličavah. Pred nekoliko leti je možak mnogo potrosil za nakupovanje semena gozdnega drevja in vso reber nad Bistrico je nasaditi dal. Prosil je sosesko, naj zabrani ovce nekoliko let le-sem na pašo goniti; soseska je res zabranila — al ovce so ponoči objedle mlada drevesca ter tako uničile prizadevanje vrlega generala. Poglejte — mi je djal plemeniti gospod nekega dne — nobenega drevesca ni videti; vse je pokončano, ljudje so v tej stvari sila nemarni. — Naj bo toliko danes dovelj, če bo „Novicam“ drago, bom kmalu zopet kaj dopisal, pa v kaki drugi zadevi. *)

Iz Notranjskega 5. mal. srp. ☰ (*Slovenski tednik*) nam je kmetom dolgo napovedoval „sin tak blatarski“ „Slov. Narod“. — Zdaj smo res videli novorojeno dete; prava kost in koža je od njegovega očeta, to je tistega časnika, ki se drzne „Slovenski Narod“ imenovati, namesti da bi se imenoval „Skaza slovenskega naroda“. Slovenski narod je bil katoliški narod in hoče to ostati. „Skaza slov. naroda“ pa nas hoče „omikati“ s tem, da svetinje naše sv. vere skruni. Prav veseli smo tedaj, da je oče „Tednikov“ kar brž v prvem listu pokazal svoje roge s tem, da je po jezuitih mahnil, pristavljaje: „da je več ljudí od prenapetih pridig obnorelo“ itd. Kdor obrekuje, kar lahko kaj znajde, mi pa hočemo dokazov in imena obnorelih! Vem, da se bo gosp. Vošnjak, oče „Tednikov“, nad mojim dopisom jezen splašil in si rekel: „komaj je Jožek beli dan zagledal, pa mu starikopitnež že po življenji streže“, in še morebiti verjel ne bo, da ta dopis pride s kmetov. — Kaj s takim listom bote nas kmete podučevali? Kar Vaš „dnevnik“ ne doseže zaradi prevelike cene, mislite s tem doseči, da boste svojega „novoajdovskega Jožeka“ okoli po kmečkih kočah pošiljali? — Preabotno je to! Do tistega časa, ko ni iz Štajarskega se vrinil „Slov. časnik“ k nam, ni noben slovensk list napadal našega verskega prepričanja, noben list ni črnil naših duhovnov, brez kterih bi nas bila že davno nemškutarija pozobala in brez kterih nas nobeden ne bi bil učil v šolah in nobeden umnega kmetijstva; kar pa se je dr. Vošnjak, od kterega nam druzega ni znano, kakor da je na Štajarskem s svojo bobnarijo na kant prišel, se vgnjezdil pri nas in nektere druge na svoje limanice vjel, dela se razprtija in priklada se Takblatarjem, da nemčurjem srce veselja poskakuje o španoviji, ki so jo sklenili Takblatarji in Narodovci. Ne mislite tedaj, da Vas ne poznamo in da ne vemo — kam po svojih listih merite.

J. —B., kmet v imenu več druzih.

Iz Senožeč 6. julija. — V tukajšnjih preteklih treh mesečnih sejmih je bilo dosti kupca za govejo živino, a malo prodajalcev, ker se oni zarad kužne zaprtije kupcev iz Primorskega in Goriškega niso nadejali. Al zdaj, ko je zaprtija proti Trstu in Gorici popolnoma vzdignjena, se je nadejati, da bo prihodnji živinski sejm 11. dne tega meseca in vsi drugi naši živinski sejmi od kupcev in prodajalcev obilo obiskani.

Iz Čateža 6. julija. —x— *) — Velika nesreča nas je zadela. Včeraj proti polnoči zbudi nas silen požar iz sladkega spanja. Predno je mogoče vaščane sklicati, v plamenu je od vseh straní hlev poln suhe krme. Ker ni zdatne pomoči, se hitro širi ogenj po bližnjih s slamo kritih poslopjih in nagloma pokončá trem kmetom, med kterimi sta le dva zavarovana, vsa poslopja in orodje, mnogo krme in 7 prešičev. Obleke v naglici le toliko rešijo, da se goli ne umaknejo ne milemu elementu. V pepelu so tudi vsi farovški hlevi in skedenj ter nad 200 stotov lepega sená, nekaj kmetijskega orodja in perutnine. Škoda je toraj velika! — Pri ognju smo posebno pogrešali gasilnice; iz bližnjih Brežic pa ni bilo žive duše z gasilnico. Dolgo smo upali rešilne pomoči od tam; brodar se je prepeljal unkraj Save in čakal, toda zastonj! Al iz „nemških“ Brežic ni pomoči! Usmilite se pa vsaj vi, mili mi Slovenci, ubozih pogorelcev! Stegnite radodarne roke in rešite jih iz potrebe! Pomagajte hitro! kajti „dvakrat dá, kdor hitro dá“.

Iz Novega mesta 7. julija. **(Oznanilo.)** Častitim podpornikom Ljubljanskim **„národnega doma“** v Novem mestu se daje na znanje, da je gosp. Dragotin Žagar, deželne blagajnice kontrolor, blagovoljno prevzel nalog, biti poverjenik v Ljubljani za to podvzetje in sprejemati mesečne doneske za stavbeni fond. Vsak tedaj, ki izvoli pospeševati to národno podvzetje z mesečnimi ali sploh večkratnimi doneski, vljudno se prosi, da izročuje doneske gosp. D. Žagarju, kateri bo v ta namen vsak mesec posebnega strežaja k deležnikom pošiljal.

Za odbor „národnega doma“:
Dr. Bučar.

Iz Ljubljane. — „Novice“ so nedavno našim rojakom in osobito Notranjcem (ker posestvo — Ravne — leží na Notranjskem) s toplo besedo na srce pokladale volitev našega slavnega rojaka grofa Hohenwarta,

*) Na zdravje! radostnega srca vskliknemo milemu prijatelju. Zdaj pa le večkrat kaj! Prosimo. Vred.

*) Zavoljo premalo prostora morali smo okrajšati dopis, sicer bi bili nesrečo mogli še le naznaniti drugi pot. Vred.

bivšega predsednika ministerstva, za državnega našega poslanca. Rekle so, da je gosp. grofa volja sprejeti poslanstvo in prizadevati si na blagor slovenskemu narodu, še posebno deželi Kranjski in pa Avstriji vsi, ter so dostavile, da bi naši deželi največa čast bila, ako on sprejme poslanstvo. — Na to nam je nekdo v nemškem pismu — imena nočemo razglasiti, ker se iz prestrastnega pisma vidi, da sicer čestit rodoljub ne sprevidi tega, kar je v sedanji odločilni dôbi federalistični stranki pred vsem živa potreba — zažugal, da bode, ako se „Novice" podstopijo še enkrat priporočati grofa Hohenwarta, od besede do besede v „Narodu" ponatisniti dal to, kar so „Novice" v 37. in 38. listu leta 1867. proti Hohenwartu pisale, ko je v Celovcu bil vladni predsednik in je na podlagi Koroških skušinj nekako nasprotoval vpeljavi slovenskega jezika v šole in pisarne. „Novice" pa še niso prilike imele, ponoviti priporočilo svoje, a vendar je onega gospoda in pa „Narod" — kajti brž ko ne, je le „Narod" inspiriral gospoda — tako tiščal žolč, da je kar brž danes od sebe dal oni ominozni sestavek „Novični". Gospoda Vošnjak in Jurčič sta si menda ponosno mislila: „zdaj sva jo pa zasolila „Novicam" z dr. Bleiweisom in dr. Costo vred, da se ganiti več ne morejo in da bodo osramoteni molčali". — Da bi se mi le s tako otročjo politiko boriti imeli, kakor jo delata Vošnjak in Jurčič v „Slov. Nar.", mirno bi spali; vsaj vemo, da vse njuno delovanje obstaja v tem, da nagajata veliki državopravni stranki na Slovenskem, Českem, Tirolskem itd., in da zdaj godeta „zedinjeno Slovenijo", čeravno že nekoliko let neprenehoma in dosledno le razpor delata med Slovenci in Slovenijo podirata; zato pa tudi vemo, da pri veliki večini naroda slovenskega so glasi „Narodovcev" votlo kričanje, kterega so veseli le nemčurji in ustavoverci, s kterimi so si v mnozih zadevah pravi po pol-bratje.

Al pustimo to in vrnimo se k onemu „osodepolnemu" članku, s kterim je mislil „Narod" sapo zapreti „Novicam". Kako se vendar revče moti!

„Novice" so od nekdaj hvalile, kar je hvale vredno, pa naravnost tudi visocim gospodom povedale, kar jim ni dopadlo. Tako tudi leta 1867. grofu Hohenwartu. Al kaj je bil takrat Hohenwart v Celovcu?

Viši uradnik ministerstva, in če tudi je bil na višem mestu, bil je vendar-le uradnik, kakor je bil tudi uradnik pozneje v Lincu, ko ni bil zavzet za federalizem. Deželni predsednik ali ces. namestnik pa je le podložnik ministerstva, in mora, če tudi včasi nerad, se vêsti po volji ministerski. To mi po lastni skušnji preteklih let v Ljubljani iz ust visocega gospoda dobro vemo.

Grof Hohenwart je v Celovcu in Lincu odvisen bil od viših smislov. Pa recimo, da je takrat po svojem mnenji ravnal; al čez 4 leta smo že videli, da se je prepričal, da na tisti poti se ne vredi in ne pomiri Avstrija. In blagor možu, ki spozná svojo krivdo in nastopi pravično pot! Da bi le obilo tacih poštenih mož imeli, ki spoznavši svojo zmoto, popustijo trmo in nastopijo pravo pot — kmalu bi bilo v Avstriji bolje!

Ko pa je Hohenwart leta 1871. postal **samosvojen** na najvišem mestu ministerstva, porabil je svoje večletne skušnje, da centralizem ne pelje Avstrije k sreči, za rešitev Avstrije, in postal je z besedo in dejanjem zastopnik državno-pravne sisteme. Zdaj je Hohenwart bil daníca bolje prihodnosti, ktero pa, predno je svoj svit mogla še prav razliti po Avstriji, so zakrili Andrassy, Beust in policist Lemonier.

Vprašamo zdaj „Narodovce": ali ni to pravi mož, ki, spoznavši prejšnjo krivo pot, se pošteno in ves resnici in pravici v naročje vrže? Ali so vam mar tisti možje kaj vredni, ki so zatajili svoj in naš program in s postopanjem v deželnih zborih pokazali, da iz Pavlov so postali Savli? Ne bomo vam naštevali tacih iznevernikov, vsaj jih sami poznate, zapeljane po ogrizku „omike" in „svobode".

Kako pa „Narodovci" sami sebe sramotijo s tem, da nagajajo Hohenwartu, kaže adresa, ki se je Hohenwartu v **vseh okrajinah slovenskih** podpisana, poslala konec decembra 1871. leta. Takrat se „Narodovci" niso spotikali nad „landespresidentom" Hohenwartom, ko so mu kot bivšemu ministru podpisavali zaupnico in zahvalnico v adresi, ki se tudi bere v „Novicah" (51. list, leta 1871). Veče blamaže pač še niso doživeli **„Narodovci"**, kakor s tem, da jih je spomin tako hudo zapustil, da so pozabili, kar so storili leta 1871. — Zato, možje na Notranjskem! ki prevdarite, kako neskončno važen bode prihodnji državni zbor: enoglasni se vstopite okoli Hohenwarta, kajti odličnejšega poslanca, kakor je on, ki bode grôza vsem centralističnim liberaluhom, ne more si dobiti dežela Kranjska. Naj tega našega klica pravi naši rodoljubi na Notranjskem ne prezró, kedar se zbirajo v posvetovanje. Adresa grofu Hohenwartu se je glasila tako:

Vaša ekscelencija! Visokorodni gospod Grof!

Ako je kedaj naš z vsakoršnimi političnimi mukami tlačeni narod v poslednjem času gojil vpanje v konečno dosego svojih pravic in dokončanje dolgoletnega trpljenja, imel je za to v nedavno preteklem času gotovo vzroka obilo, kajti prikazala se je na političnem obnebji zvezda, sijajoča poštenje in resnično prizadevanje, da nečisti zrak se loči od zdravega in da krasnojasen dan nastopi.

Ta zvezda, ktera je bita v nesrečni Avstriji mnogo mnogo let neznana, prikazala se nam je v osobi Vaše Ekscelencije in Vašega slavnega ministerstva, ktero je pričelo z odkritosrčno poštenostjo in popolno odličnostjo plemenito delo, da bi se uresničile besede našega vladarja: „naredite mir med mojimi narodi!" Rekli smo: „mnogo let neznana" — in to ne brez vzroka, kajti do tega časa ni bilo slišati niti enega glasú iz cesarskega Dunaja o poštenem porazumljenji z narodi avstrijskimi.

Iz ust Vaše Ekselencije prišel je prvi in odkritosrčni pozdrav avstrijskim narodom. Vi, visokorodni gospod Grof bili ste prvi, kteri ste si prizadevali narodom njihova prava popolnoma vrniti, in tako po vseh Vaših prednikih vže težko ranjeno Avstrijo ozdraviti.

Nepoklicani duhovi pa so odločili o prizadevah Vaše Ekscelencije poslužívši se svojega vpliva in z njegovo zloporabo so zadržali zopet zmago resnice in pravice.

Al prepričani smo, da spravedljivost in Vaše lepo začeto delo vendar enkrat, da! morebiti kmalu zmagati mora in da tudi mila naša domovina veselejših dni dočaka.

Zato z vsem slovenskim narodom iz lastnega prostega nagiba radostni hitimo Vaši Ekscelenciji popolno naše zaupanje razodeti, zahvaljevaje se ob enem Vam, visokorodni gospod Grof in Vašemu ministerstvu za iskreno prizadevanje k osvobodenju milega našega naroda.

Slava Vaši Ekscelenciji, voditelju poštenega ministerstva!

— (*Iz seje deželnega odbora 4. juija.*) V službo sekundarija in asistenta na porodnišničnem oddelku deželne bolnišnice je sprejet dr. Jožef Drč proti temu, da ga vodstvo porodniške šole potrdi. — Vodstvu deželne gozdarske šole v Šneperku se je na predlog, da bi se postavil poseben učitelj na deželne stroške za podučevanje dijakov v naravoslovstvu, naročilo, naj poroča, za ktere predmete naravoslovja, po koliko ur na teden in za kako plačilo bi se imela ustanoviti nova učiteljska služba na omenjeni šoli. Za novo konkurenčno cesto, ki se ima izpeljati čez Brezovico v Miklarje, je dovolil deželni odbor 1000 gold. subvencije iz deželnega zaklada. — Nadzorstvu tukajšnih mestnih ljudskih šol se je dovolila redutna dvorana za obhajanje sklepa šolskega leta 26. julija. Na dopis deželne vlade je deželni odbor pritrdil, da se glavni odgoni med Ljubljano in Gradcem namesti z mešanim vlakom vozijo s poštnim, ker stroški niso zdatno viši.

— (*Iz seje odborove družbe kmetijske 6. junija.*) Obravnava te seje pod predsedstvom barona Wurzbacha so spadale na dvojno stran: v eni, v ktero je kot zastopnik deželnega odbora prišel deželni glavar vitez Kaltenegger, so se obravnale državne podpore (subvencije), — v drugi so se razpravljale navadne zadeve družbe kmetijske. Toliko važnega se je obravnavalo in sklenilo v tej seji, da poročevalcu našemu ni bilo mogoče, danes že „Novicam“ izročiti vse obravnave in sklepe. Zato „Novice“ prinesó danes svojim bralcem samo eno reč — čisto novo in zeló veselo za našo deželo, in to je naprava dveh sirarskih družeb na planinah Bohinjskih. V eno družbo se je združilo 12 gospodarjev na 2 planinah, namreč na Bitenjski planini in na planini „Govnjač“ imenovani, — v drugo družbo na planini „Bareča dolina“ blizo Bohinjskega jezera pa se je združilo 8 gospodarjev. Na Bitenjski planini izdelujejo že od 10. rožnika iz kravjega mleka mastni sir, dan na dan naredijo iz 8 centov in 33 funtov po dva lepa, kakih 42 funtov težka hleba mastnega sira. Na planini „Bareča dolina“ pa dozdaj ondašnja družba sir večidel dela še iz kozjega mleka. Predstojnik poddružnice Bohinjske, preč. gosp. fajmošter Mesar, je v imenu Bitenjske sirarske družbe po gosp. Šolmajerji poslal odboru družbe kmetijske 82 funtov tehtajoči hleb kravjega sira za pokušnjo. Radostno je skupščina kmetijske družbe gledala lepega velikana pred njo na mizi ležečega, ki bi ga bila tudi brž pokusila, ako bi ne bil še premlad, jako vesela, da naši vrli Bohinjci so prvi, ki so na Kranjskem skupno osnovali družbo, ki bode opustila maslarijo in z združeno močjo pridelovala na veči dobiček dober sir. Subvencijski odbor, velicega veselja zavzet, da tudi na Kranjskem so spoznali kmetje, da, kar eden ne zmore, jih zmore več skupaj, je enoglasno sklenil, vslišati vse njih prošnje za državno podporo za velike njihove stroške, in že te dni gresta gospoda odbornika Šolmajer in Seunig v Bohinj, da ogledata sirarske naprave, pa zraven teh tudi čedno obzidani hlev, ki ga je na Bitenjski planini napravil Martin Rozman, v kterem je planinska živinica mraza in hudovremskih nezgod obvarovana. — Če se radujemo velikanskega tega napredka v Bohinjskem gospodarstvu, kateremu bo družba kmetijska vso mogočo denarno podporo nakloniti si prizadjala, pa v tej radosti ne smemo prezreti, koliko so ti možaki, ki so se povzdignili nad staro kopito maslarstva, morali premagati ovir in nasprotstva nevednih ljudí. Če gospodar ni več omahoval, so se pa kregale gospodinje, majarice se kujale in jokale po stari sistemi. Zdaj je vse premagano in ležeče le na tem, da se bode dober sir po izgledu skušenih Tirolskih sirarjev izdelaval in potem blago dobro prodajalo. Te gospodarje v Bohinji pa, ki so prvi na Kranjskem osnovali sirarsko družbo, zapišemo v zlate bukve napredka gospodarskega, in mi še posebno čestitamo gosp. fajmoštru Mesarju, da mu je obveljalo odstraniti vse težave in tudi pri nas vpeljati to, kar je po druzih deželah že zdavno vpeljano na veliki dobiček deležnikom.

— (*Meja med Štajarsko, Koroško in Kranjsko*) ni več zaprta in spet sme po dovoljenji dotičnih deželnih vlad živina in vse drugo iz Kranjskega na Štajarsko in Koroško brez zadržka. Deželna vlada Kranjska je pa prosila tudi Tržaško, naj zaprtijo odpre, ker zdaj ni Turške kuge na Kranjskem. Nadejati se je, da se to zgodí, ker je postavno.

— (*Živinske sejme*) v krajih, kteri spadajo pod sodniški okraj Kostanjeviški na Dolenskem, je c. k. deželna vlada z oklicem od 2. dne t. m. prepovedala zato, ker blizo tega okraja na Hrvaškem še razsaja goveja kuga; zato se pa tudi goveja živina iz tega okraja ne sme gnati na noben drug sejm. — Po takem za zdaj še niso živinski sejmi dovoljeni v celem kantonu Kočevskem in Črnomeljskem in pa v sodniškem okraji Kostanjeviškem, drugod pa so.

— (*Odbor slovenske Matice*) bode v četrtek 17. julija 1873. leta ob 4. uri popoldne v Matičinah sobah imel svojo 28. skupščino. Vrsta razgovorov: 1. Prebere in potrdi se 27. odborove seje zapisnik. 2. Poročilo o odborovem delovanji od 27. odborove seje. 3. Odsekovo poročilo o Zalokarjevih knjigah. 4. Dr. Zupančevo poročilo o Lesarjevem računu prodanih diplom. 5. Odsekovo poročilo o dr. Tomanovih pesmih, še nenatisnjenih. 6. O vspehu, ki ga je imelo tirjanje Matičnih doneskov zaostalih za prejšnja leta, in nasveti, kteri naj se izbrišejo. 7. Prebereta se račun za dobo od 1. julija 1873. leta in poročilo o odborovem delovanji od 26. septembra 1872. l., ki ju odbor podá 9. občnemu zboru. 8. Nasvetje posamesnih odbornikov.

Iz odbora Matice slovenske v Ljubljani
30. junija 1873.
Dr. E. H. Costa, predsednik.
Anton Lésar, odbornik in tajnik.

— (*Prvi občni zbor delničarjev „Narodne tiskarne“.* (Dalje.) Nijeden odbornikov se ni oglasil, da bi to, kar je gosp. Klun očital, res ne bilo, le zavoljo začasnih listov je gosp. Grasselli rekel, da tudi gosp. Klunu veljá odgovor, kterega je o tej reči že gosp. Ravnikarju dal.

Dr. Vošnjak pa je hotel gosp. Kluna z osebnim zavrniti. Prav veselí me, je rekel, da se gosp. Klun danes tako živo interesira za „narodno tiskarno“, ktero je nekdaj v „Vaterlandu“ imenoval „Schwindel“. (Hrup in nemir.)

Gosp. Klun se oglasí na to in reče: Gosp. Vošnjak, bodite tako dobri in pokažite mi oni list „Vaterlanda“ in oni dopis, v kterem sem jaz „narodno tiskarno“ imenoval „Schwindel“. Dokler pa tega ne storite, moram tukaj očitno reči, da ste nesramen obrekovalec in lažnjivec. — Po teh besedah vstane strašansk ropot. — Dr. Vošnjak plane kvišku, s pestmi preti g. Klunu ter kričí: In Vi ste — —! Zdajci vsi vprek začno vpiti, pa dr. Zarnik prevpije vse in rohní: Da! v „Vaterlandu“ nas zmirom obirate in danes ste prišli škandal delat. „Novice“ so Vas že pred tremi tedni napovedale, da boste to storili.

Gosp. Klun: Mi smo edino le zato prišli, da branimo svoje pravice. Mi imamo tukaj ravno toliko govoriti, kakor Vi; dajte nam le račun od svojega oskrbovanja, in nihče Vam ne bo ničesa očital.

Dr. Vošnjak: Besedo vzemite nazaj!

Gosp. Klun: Dokler ne dokažete, kar ste rekli,

besede ne vzamem nazaj. (Zdaj se hrup na novo začne. Nekteri dr. Vošnjaku očitajo): To je nesramno, ne pa, kar smo mi poprej vprašali. Z vami ni mogoče zborovati. (Mnogi delničarji vstanejo, eni pri tej priči zbor zapusté in še drugi hočejo iti za njimi.)

Vošnjakovci so bili vsled tega v hudi zadregi. Čutili so, da bo delniško društvo pred občinstvom ob vse zaupanje prišlo, ako so poizvé, da so morali delničarji, ki so račun zahtevali, pa namesti računa le surovosti čuli, zbornico zapustiti. Zato so se kmalu pomirili in predsednik dr. Ahačič sam je precej ostro grajal, da se delničarjem računi niso predložili, ker se brez njih res ne more sklepati. Obljubil je, da se v prihodnje to več ne bo zgodilo, ter opominjal delničarje, naj danes sami dotične predloge stavijo. Da se pa denarji niso zapravili, je rekel, se sleherni lahko prepriča, ako si stroje in druge reči v tiskarni ogleda.

Gosp. Grasselli poroča potem o denarnem stanji delniškega društva in bere najprej pismo, v kterem se upravni odbor pregledovalnemu odseku opravičuje, da mu ni bilo mogoče, sestaviti bilanco za leto 1872., ker so fabrikantje črke namesti lanskega oktobra meseca še le januarija in februarija meseca izgotovili, pa tudi računa ne poprej izvršiti in ga odseku v pregled predložiti, ker potrebnih delavnih moči ni bilo. Gosp. poročevalcu se je na obrazu bralo, da je sam težko verjel, kar je drugim verjeti priporočal. Oziroma na to predlaga, naj se čas do konca decembra 1872. l. ne smatra kot upravno leto, ampak kot dôba, v kteri se je ustanovljenje društva pripravljalo; delničarjem pa, ki so svoje delnice 1872. vplačali, naj se 1. novembra letos izplačajo 5% obresti po razmeri njihovih plačil. Pregledovalni odsek je temu predlogu pritrdil in pristavil, naj se letni račun za leto 1872. v presojo izroči pregledovalnemu odseku, kteri bo pretresoval bilanco za leto 1873.

Gosp. Grasselli in gosp. Pajk kot ravnatelj Mariborske tiskarne potem bereta poročilo dohodkov in stroškov obeh tiskarnic. Iz njega je razvidno, da je bilo do konca junija delnic 401 popolnoma vplačanih, na 34 drugih pa 1400 goldinarjev, tedaj vsega skupaj 41.500 gold. Iz tega denarja se je plačalo: Fr. Skazi in tovaršem za Mariborsko tiskarno 16.713 gold. 28 kr., za založni fond in nove črke pa 9283 gold. 20 kr., — Ljubljanski tiskarni za mašine 6266 gold. 5 kr., za črke 3588 gold. 36 kr., za mizarska dela 1954 gold. 25 kr., za založni fond 2939 gold. 94 kr., tedaj skupaj 40.736 gold. 8 kr.

Po tem površnem računu bili bi delničarji o delniškem društvu še precej ugodne misli imeli, da bi se ne bil prvosednik dr. Ahačič zagovoril, da je tiskarna v vednih denarnih zadregah in da jej mora on večkrat s svojim kapitalom ali pa s svojim kreditom na pomoč priskočiti. Spodbudal je tedaj delničarje, naj skrbijo za to, da se še ostale delnice oddajo, da društvu ne bo treba denarjev na posodo jemati. Do občnega zbora je naredila tiskarnica, kakor je g. blagajnik konstatiral, okoli 9000 gold. dolgá. (Kon. prih.)

— (*Polóm denarni*) sega zdaj tudi po deželah. V Ljubljani je na kant prišel mlinar in sploh veliki spekulant Jožef Gregorič in za seboj potegnil usnarja Pauer-ja in veliko druzih. Iz Trsta piše „Triester Zeitg.“, da sta nehala plačevati Anton Funk in ž njim Karol Obreza na Vrhniki, rekši, da pasiva, kakor se govorí, znašajo 150.000 gld., aktiva pa 95.000 gld. V Gorici je veliko zgubil mestni župan grof Coronini.

— (*Deteljci s tremi peresi*): „Slov. Narodu“, „Tagblattu“ in „Laibacherici“ je vzrastlo četrto čudodelno peresce — „Slov. Tednik“. „Laibacherica“ je ta „Narodov“ ponatisek vsa zadovoljna pozdravljala zato, ker je kar brž mahnil po jezuitih, in stara „Presse“ je že 4. julija (tedaj še **pred** izdanim 1. listom!) prinesla telegram, da po Mladoslovencu dr. Vošnjaku izdavani „Slov. Ted.“ odobruje odgon jezuitov. Dr. Vošnjak sme po takem od Bismarka kmalu pričakovati cel kup Pruskih tolarjev in red črnega orla.

Naznanilo.

Za „oglasnik“, ki se bo pridjal „Pratiki“ za leto 1874., se naznanila, ki se po tej poti najbolj razširijo po slovenskem svetu, sprejemajo do 25. julija tega leta v Blaznikovi tiskarni.

Poslano.

Gospod dr. Vošnjak mi še zdaj ni pokazal tistega dopisa v „Vaterlandu“, v kterem bi bil jez „Narodno tiskarno“ „Schwindel“ imenoval. Tedaj ostanem pri tem, kar sem pri občnem zboru rekel, da je dr. Vošnjak nesramen obrekovalec in lažnjivec.

V Ljubljani 1. julija 1873.

Karl Klun, stolni kaplan.

Poslano.

Gosp. Jože Zagorc nam je poslal sledeči dopis: „V št. 26. „Novic“ od 25. junija t. l. se mi spodtika v dopisu: „Iz Novomeške okolice“ govor, ki sim ga neki jest o binkoštih na Kerškem imel. Ne le zapopadek mojega tamošnega govora, temuč tudi cela njegova smisel in tudi reči, ktere je zadeval, ne da bi morebiti popačene bile, so v temu dopisu popolnama neresnične; namreč tam navedenih oseb in ž njimi v zvezi stoječih obravnav v deželnem zboru še kar omenil nisim. Zavarujem se torej proti resničnosti kakoršnega koli dela tega dopisa, kar mojo osebo zadeva pri vsih taistih, ki bi zamogli ta dopis za resen držati“.

Št. Jernej 2. julija 1873. Jože Zagorc.

Vredništvo brez upora natisne ta dopis, ker potrjuje, da je gosp. Jože Zagorc kot vskok narodne stranke se udeležil Krškega shoda in ondi proti njej govoril. Naš dopisnik pa je sam rekel, da govora Zagorčevega ni zapisal po stenografičnem zapisku, ampak le po poročilih; za besede se tedaj ne puli.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Državnopravno pogodbo Ogrov s Hrvati sta izvršila kraljevinska odbora. Nekaj je, pa vse ne, kar Hrvatom gré. Deželni zbor Hrvaški bode kmalu o njej govoril.

Žitna cena

v Ljubljani 5 julija 1873.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 7 fl. 60. — banaške 7 fl. 45. — turšice 3 fl. 30. — soršice 4 fl. 20. — rži 4 fl. 15. — ječmena 2 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 40 — ovsa 2 fl. —. — Krompir 1 fl. 8.

Kursi na Dunaji 8. julija.

5% metaliki 67 fl. 40 kr.	Ažijo srebra 111 fl 50 kr.
Narodno posojilo 72 fl. 40 kr.	Napoleondori 8 fl. 85 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.